

Įsiminė rugsėjo 8-oji

Algimantas Zolubas

1991-ųjų sausio 13-oji ir tų metų rugpjūčio 22-oji išliks atmintyje kaip tragiškos, grėsmingos tik atgautai Laisvei ir nepriklausomybei dienos; sausio 13-ąją - tiesioginė agresija Lietuvoje, rugpjūčio 22-ąją - komunistinis pučas Maskvoje. Atlaikė tuomet agresiją Lietuva, atlaikė komunistinį perversmą Maskva.

1991-ųjų rugsėjo 8-oji įsiminė kaip džiaugsminga, padėkos už Laisvės ir nepriklausomybės apgynimą diena. Ta diena - ir Šilinės, ir Vytauto Didžiojo karūnavimo diena. Šia proga Katedroje buvo aukojamos padėkos mišios, aikštėje vyko iškilmės. Tuometinis Valstybės Vadovas Vytautas Landsbergis teikė apdovanojimus Laisvės gynėjams. Tarp apdovanotųjų Vyčio kryžiaus ordinais ir Sausio 13-osios medaliais buvo Vilniaus Radijo komponentų gamyklos darbuotojai sąjūdininkai Olegas Clavas, Petras Mikalajūnas, Gintaras Šakėnas ir Valdas Šležas, Sausio 13-osios medaliais - Eimantas Borusevičius, Rimantas Stelingis, Arūnas Vaglis ir Remigijus Vaičius, iš Vytauto Landsbergio rankų Vyčio kryžiaus ordiną ir Sausio 13-osios medalį gavo ir SSRS ginkluotųjų pajėgų karininkas, papulkininkis Vladimiras Tarchanovas. Kas šią apdovanotųjų Laisvės gynėjų grupę siejo, kuo jie nusipelnė tik atkurtai mūsų valstybei?

Vilniaus Radijo komponentų gamykloje, kurioje dirbo virš 5000 darbuotojų, buvo įsisteigusi gausi, apie 800 dalyvių Sąjūdžio grupė su 15-os narių grupės taryba (buvau jos pirmininkas). Rinkdavomės dažnai, svarstėme įvairiausius klausimus, dalinomės ir skleidėme žinias apie padėtį Lietuvoje ir Vilniuje, dėl Lietuvos Radijo ir televizijos (LRTV) užgrobimo organizavome įspėjamąjį streiką (gamykla buvo pavaldi Maskvai), atsiliepdavome į kvietimus budėti prie Aukščiausios Tarybos (AT) bei kitų svarbių mūsų valstybės objektų, dalyvavome mitinguose, piketuose. Vykdamas į darbą kasdien apsilankydavau prie AT, kur dieną ir naktį budėjo mūsų sąjūdininkai, nuveždavau kavos ir namuose paruoštų sumuštinų. Tvyrojo ypatinga įtampa, mat kariškių judėjimas ir išpuoliai rodė, kad ruošiamasi kažkokiems labai grėsmingiems veiksams. Prieš sausio 13-ąją prie pastoviai įjungto radijo imtuvo pasinausdavau, o paryčiui savo automobiliu važiuodavau prie televizijos bokšto ar Spaudos rūmų ir išveždavau į namus

ten per naktį budėjusius žmones (daugelis jų rytą turėdavo eiti į darbą).

Sausio 13-osios išvakarėse, pabuvojęs prie AT ir televizijos bokšto, sugrįžau namo kiek pailsėti. Vos užsnūdęs buvau žmonos pažadintas; ji išgirdo įtartina burgesį. Pašokęs suvokiau, kad tai - tankų vikšrų garsai. Tankai važiavo Kosmonautų (dabar Laisvės) prospektu televizijos bokšto link. Sėdęs į automobilį, bandžiau tankus aplenkti, tačiau jie automobilį išūliai spaudė prie šaligatvio. Pamatęs, kad kelią užtvėrusius automobilius tankai brutaliai traisko, savąjį palikau gatvėje, nuskubėjau į bokštą supusią minią. Minia šaukė: „Lietuva, Lietuva!“, „Fašistai, fašistai!“ Kaleno automatai, pavieniai tankų pabūklų šūviai. Pasirodė greitosios pagalbos automobiliai. Neštuvuose nešė nukautuosius ir sužeistuosius.

Įsitikinęs, kad bokštas okupantų jau užimtas, atradau sveiką išlikusį automobilį, važiavau prie LRTV pastato S. Konarskio gatvėje. Ten taip pat budėjo minia. Man prisiartinus, pro atvirą pastato langą, iškišęs megafoną, jau kalbėjo užgrobėjų atstovas, aiškino, kad Lietuvoje valdžia perėjo į „darbo žmonių“ rankas. Iš pastato išėjo atlikusi juodą darbą desantininkų rikiuotė. Kitoje gatvės pusėje stovėję žmonės pradėjo šaukti: „Fašistai, fašistai!“ Tuomet desantininkai prieš minią į gatvę metė sprogmenį, kuris daugeliui arčiau buvusių žmonių pažeidė klausą. Nuo sprogimų ir pabūklų salvių išdaužo priešais LRTV pastatą stovinčių namų langai. Prie LRTV pastato buvo pastatyta okupanto sargyba, įvažiavimo į kiemą tarpuvartėje, atsukęs į gatvę pabūklo vamzdį, - tankas.

Suvokęs, kad buvimas prie LRTV pastato jau yra beprasmis, skubėjau prie AT. Čia aikštė buvo pilna žmonių. Žmonės matėsi ir ant namų stogų. Atsivežiau žmoną, kuri retai pravirkstanti, tą visą dieną nevalingai liejo ašaras; žuvo žmonės, Lietuvos nepriklausomybė buvo pavojuje... Iš AT pastato išeidinėjo Sąjūdžio deputatai,

Prie siųstuvo Petras Mikalajūnas